

Сөж: Мәдениет пен Өркениет арақатынасы

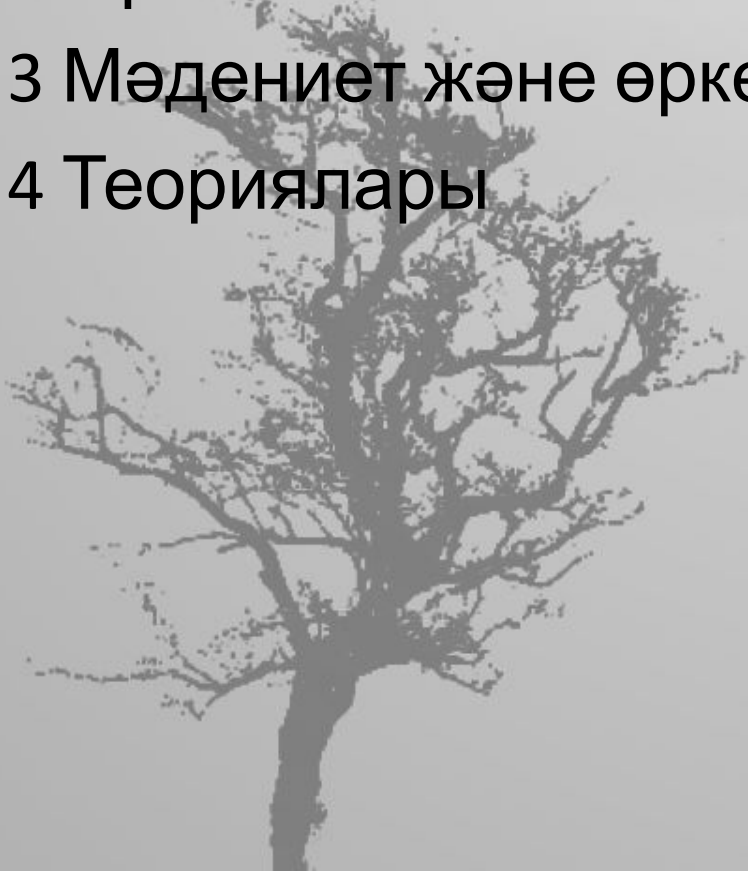

Орындаған: Бәкір Н.

Қабылдаған: Мұханбет Ә.

Жоспар:

- 1 Мәдениет деген не?
- 2 Өркениет
- 3 Мәдениет және өркениет арақатынасы
- 4 Теориялары

МӘДЕНИЕТ – АДАМНЫҢ ӨЗ ҚОЛЫМЕН, АҚЫЛ-ОЙЫМЕН ЖАСАҒАНДАРЫ ЖӘНЕ ЖАСАП ЖАТҚАНДАРЫНЫҢ БӘРІН ТҮГЕЛ ҚАМТИДЫ. ЖАЙ ҒАНА САУАТ АШУДАН ЖӘНЕ ТАЗАЛЫҚ ЕРЕЖЕЛЕРІН САҚТАУДАН БАСТАП, ӨМІРДІҢ АСҚАН ҮЛГІЛІ ШЫҒАРМАЛАРЫН ЖАСАҒАНҒА ДЕЙІНГІ ҰҒЫМДЫ ҚАМТЫП ЖАТҚАН – МӘДЕНИЕТ САЛАСЫНЫҢ ӨРІСІ КЕҢ.

МӘДЕНИЕТ – ТАРИХИ ҚҰБЫЛЫС. ОНЫҢ ДӨРЕЖЕСІ МЕН СИПАТЫ ҚОҒАМДЫҚ ӨМІРДІҢ ЖАҒДАЙЛАРЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ӨЗГЕРІП ОТЫРАДЫ. ТАРИХИ ДӘУІРЛЕРДІҢ АЛМАСУЫ МӘДЕНИЕТТІҢ МАЗМҰНЫ МЕН ФОРМАЛАРЫНА СӨЗСІЗ ТЕРЕҢ ӨЗГЕРІСТЕР ЕНГІЗЕДІ.

МӘДЕНИЕТТІ ТҰЛҒАЛЫҚ СИПАТТА ҚАРАСТЫРҒАНДА, БІРНЕШЕ ЕЛЕУЛІ ТҮСІНІКТЕРГЕ ТОҚТАЛА КЕТУ ҚАЖЕТ, ОЛАРДЫҢ ІШІНДЕГІ МАҢЫЗДЫЛАРЫ:

- Мәдени әрекет
- Мәдени орта
- Мәдени игіліктер мен қажеттіліктер
- Мәдени ұйымдар мен ұжымдар

Бұлардың арасындағы ең түбегейлісі- МӘДЕНИ

ӨРКЕНИЕТ (ЛАТ. CIVILIS – АЗАМАТТЫҚ) – ҚОҒАМНЫҢ МАТЕРИАЛДЫҚ ЖӘНЕ РУХАНИ ЖЕТІСТІКТЕРІНІҢ ЖИЫНТЫҒЫ. ЕЖЕЛГІ РИМДІКТЕР БҰЛ ҰҒЫМДЫ “ВАРВАРЛЫҚТАР” ДЕП ӨЗДЕРІ АТАҒАН БАСҚА ХАЛЫҚТАР МЕН МЕМЛЕКЕТТЕРДЕН АЙЫРМАШЫЛЫҚТАРЫН КӨРСЕТУ МАҚСАТЫНДА ҚОЛДАНҒАН. ОЛАРДЫҢ ТҮСІНІКТЕРІ БОЙЫНША “ӨРКЕНИЕТ” АЗАМАТТЫҚ ҚОҒАМ, ҚАЛАЛЫҚ МӘДЕНИЕТ, ЗАҒА НЕГІЗДЕЛГЕН БАСҚАРУ ТӘРТІБІ ҚАЛЫПТАСҚАН РИМ ИМПЕРИЯСЫНЫҢ ДАМУ ДӘРЕЖЕСІН БІЛДІРГЕН. ӨРКЕНИЕТ МӘДЕНИЕТ ҰҒЫМЫМЕН ТҮБЕЗ БАЙПАНЫСТЫ.

- ҒЫЛЫМИ ӘДЕБИЕТТЕРДЕ БҰЛ СҰРАҚТЫҢ ҮШ ҰСТАНЫМЫ БАР: ТЕНДЕСТІРУ, ҚАРАМА-ҚАРСЫ ҚОЮ ЖӘНЕ ӨЗАРА СЕБЕПТІЛІ РЕТІНДЕ. АЛҒАШҚЫДА БҰЛ ҰҒЫМДАР МӘНДЕС СӨЗДЕР СИЯҚТЫ КӨРІНДІ, ЕШҚАНДАЙ ДА ҚАРАМА-ҚАРСЫ ҚОЙЫЛҒАН ЕМЕС. АҒАРТУШЫЛЫҚ ДӘУІРІНІҢ ФИЛОСОФТАРЫ ТЕК ҚАНА ДАМЫҒАН МӘДЕНИЕТТЕН ӨРКЕНИЕТТІЛІК ТУАДЫ ДЕУДЕН ТАБЖЫЛМАДЫ. АЛ ОСЫҒАН СӘЙКЕС, ӨРКЕНИЕТ МӘДЕНИЕТТІЛІКТІҢ КЕМЕЛДІГІНІҢ ЖӘНЕ ХАЛДІЛІГІНІҢ КӨРСЕТКІШІ БОЛЫП САНАЛДЫ. ДӘЛ ОСЫНДАЙ ҰСТАНЫМДАРДЫ БІЗ А. ГУМБОЛЬДТЫҢ ЖӘНЕ Э. ТАЙЛОРДЫҢ ЕҢБЕКТЕРІНЕН КӨРЕМІЗ, ОЛАР «МӘДЕНИЕТ» ҰҒЫМЫМЕН ҚАТАР «ӨРКЕНИЕТ» ҰҒЫМЫН БІР-БІРІМЕН ЖИІ АУЫСТЫРЫП ПАЙДАЛАНДЫ. АЛ ФРЕЙД БОЛСА МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ ӨРКЕНИЕТ АДАМДАРДЫ ЖАНУАРЛАРДАН АИЫРАДЫ ДЕП ТАБАНДЫЛЫҚ ТАНЫТТЫ. БҰНДАЙ ҰСТАНЫМДАРДЫҢ НЕГІЗІ БАР, ӨЙТКЕНІ МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ ӨРКЕНИЕТ ӨЗАРА КӨПТЕГЕН КӨРСЕТКІШТЕРІ АРҚЫЛЫ ҮЙЛЕСІМДІ. МӘДЕНИЕТТІҢ, ДӘЛ СОЛАЙША ӨРКЕНИЕТТІҢ ӘЛЕУМЕТТІК ТАБИҒАТТЫ БАР, ТЕК ҚАНА АДАМИ ҚАРЕКЕТТІҢ НӘТИЖЕСІНДЕ БОЛЫП, АДАМНЫҢ ТАБИҒАТ ӘЛЕМІНЕ ҚАРСЫ ТҰРАТЫН ЖАСАНДЫ МЕКЕНІ «ЕКІНШІ ТАБИҒАТТЫ» ЖАСАЙДЫ.

О.ШПЕНГЛЕРДІҢ, Н.БЕРДЯЕВТІҢ, Г.МАРКУЗЕНІҢ ЖӘНЕ
БАСҚАЛАРЫНЫҢ ӘЙГІЛІ МӘДЕНИЕТТАНЫМДЫҚ ТЕОРИЯЛАРЫ ОСЫ
РУХТА ЖАСАЛҒАН

ҚОЛДАНҒАН [АДАМ](#) ІС-ШАРАЛАР, АЛ БАСҚАЛАРЫ «СИНОНИМИ РЕТІНДЕ» [ӨРКЕНИЕТ](#) 20 ҒАСЫРДА, [АНТРОПОЛОГТАР](#) ҒЫЛЫМИ ТАЛДАУДЫҢ ОБЪЕКТИСІ РЕТІНДЕ МӘДЕНИЕТ ТУРАЛЫ ТЕОРИЯ ЖАСАЙ БАСТАДЫ. КЕЙБІРЕУЛЕР ОНЫ АДАМДЫ АЖЫРАТУ ҮШІН ҚОЛДАНДЫ [АДАПТИВТІ СТРАТЕГИЯЛАР](#) НЕГІЗІНЕН [ИНСТИНКТИВТІ](#) АДАПТИВТІ СТРАТЕГИЯЛАРЫ [ЖАНУАРЛАР](#), СОНЫҢ ІШІНДЕ БАСҚАЛАРДЫҢ БЕЙІМДЕЛУ СТРАТЕГИЯЛАРЫ [ПРИМАТТАР](#) ЖӘНЕ АДАМ ЕМЕС [ГОМИНИДТЕР](#) БАСҚАЛАРЫ ОНЫ СИМВОЛДЫҚ ДЕП АЙТУ ҮШІН ҚОЛДАНҒАН [ӨКІЛДІКТЕР](#) ЖӘНЕ ТІКЕЛЕЙ БЕЙІМДЕЛУ МӘНІ ЖОҚ АДАМ ТӘЖІРИБЕСІНІҢ КӨРІНІСТЕРІ. ЕКІ ТОП МӘДЕНИЕТТІ ТҮПКІЛІКТІ ДЕП ТҮСІНДІ [АДАМНЫҢ ТАБИҒАТЫ](#). КӨПШІЛІКТІҢ АЙТУЫ БОЙЫНША [ТЕОРИЯЛАР](#) МӘДЕНИЕТ АНТРОПОЛОГТАР АРАСЫНДА КЕҢІНЕН ТАНЫМАЛ БОЛЫП, АДАМДАРДЫҢ ОЛАРДЫ ТҮСІНДІРУ ТӘСІЛДЕРІН КӨРСЕТЕДІ [БИОЛОГИЯ](#) ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ [ҚОРШАҒАН ОРТА](#). ОСЫ КӨЗҚАРАС БОЙЫНША МӘДЕНИЕТ АДАМНЫҢ ОСЫНДАЙ АЖЫРАМАС БӨЛІГІНЕ АЙНАЛАДЫ [БОЛМЫС](#) БҰЛ СОЛ *БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ* АДАМНЫҢ ҚОРШАҒАН ОРТАСЫ ЖӘНЕ МӘДЕНИ КӨПШІЛІГІ [ӨЗГЕРТУ](#) АДАМНЫҢ БЕЙІМДЕЛУІНЕ ЖАТҚЫЗУҒА БОЛАДЫ [ТАРИХИ ОҚИҒАЛАР](#). СОНЫМЕН ҚАТАР, БҰЛ МӘДЕНИЕТ АДАМДАРДЫҢ АЛҒАШҚЫ БЕЙІМДЕЛУ МЕХАНИЗМІ РЕТІНДЕ ҚАРАСТЫРЫЛАТЫНДЫҒЫН ЕСКЕРЕ ОТЫРЫП, ЖЫЛДАМАҢА ЖҮРЕДІ [АДАМНЫҢ БИОЛОГИЯЛЫҚ ЭВОЛЮЦИЯСЫ](#), КӨПТЕГЕН МӘДЕНИ ӨЗГЕРІСТЕРДІ ӨЗІНЕ БЕЙІМДЕЛЕТІН МӘДЕНИЕТ РЕТІНДЕ ҚАРАСТЫРУҒА БОЛАДЫ.

КӨПТЕГЕН АНТРОПОЛОГТАР МӘДЕНИЕТТІ АДАМДЫ БАСҚА ЖАНУАРЛАРДАН БӨЛЕТІН ЕТІП АНЫҚТАУҒА ТЫРЫСҚАНЫМЕН, АДАМДАРДЫҢ КӨПТЕГЕН БЕЛГІЛЕРІ БАСҚА ЖАНУАРЛАРҒА, ӘСІРЕСЕ БАСҚА ПРИМАТТАРҒА ТӘН БЕЛГІЛЕРГЕ ҰҚСАС. МЫСАЛҒА, [ШИМПАНЗЕЛЕР](#) ҮЛКЕН БАР [МИ](#), БІРАҚ АДАМНЫҢ МИЫ ҮЛКЕНІРЕК. СОЛ СИЯҚТЫ, [БОНОБАЛАР](#) КӨРМЕ КЕШЕНІ [ЖЫНЫСТЫҚ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ](#), БІРАҚ АДАМДАР ӨЛДЕҚАЙДА КҮРДЕЛІ [ЖЫНЫСТЫҚ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ](#). ОСЫЛАЙША, АНТРОПОЛОГТАР ЖИІ-ЖИІ ПІКІРТАЛАС ЖАСАЙДЫ [АДАМНЫҢ МІНЕЗ-ҚҰЛҚЫ](#) ЕРЕКШЕЛЕНЕДІ [ЖАНУАРЛАРДЫҢ МІНЕЗ-ҚҰЛҚЫ](#) ЗАТТАЙ ЕМЕС, ДӘРЕЖЕДЕ; ОЛАР МӘДЕНИ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚТЫ СОЦИОЛОГИЯЛЫҚ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚТАН АЖЫРАТУДЫҢ ТӘСІЛДЕРІН ТАБУЫ КЕРЕК [ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ](#) МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ.

МӘДЕНИЕТТІҢ ӨЗГЕРУІНІҢ ӨРТҮРЛІ АСПЕКТІЛЕРІН ЖЕДЕЛДЕТУ МЕН КҮШЕЙТУДІ ЭКОНОМИСТ ҒАЛЫМДАР ЗЕРТТЕДІ, [БРАЙАН АРТУР](#). ОНЫҢ КІТАБЫНДА, *ТЕХНОЛОГИЯ ТАБИҒАТЫ*, АРТУР А. АЙТУҒА ТЫРЫСАДЫ [ӨЗГЕРУ ТЕОРИЯСЫ](#) ҚОЛДАНЫСТАҒЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАР (НЕМЕСЕ МАТЕРИАЛДЫҚ МӘДЕНИЕТ) ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРҒА ӘКЕЛЕТІН ЕРЕКШЕ ТӘСІЛДЕРМЕН БІРІКТІРІЛГЕН ДЕП САНАЙДЫ. БҰЛ РОМАННЫҢ АРТЫНДА АДАМНЫҢ МОТИВАЦИЯСЫНДА ТУЫНДАЙТЫН МАҚСАТТЫ КҮШ ЖАТЫР. БҰЛ АРТИКУЛЯЦИЯ МӘДЕНИЕТТІҢ ӨЗГЕРУІ МЕН МӘДЕНИЕТТІҢ ӨЗГЕРУ ТЕОРИЯСЫ ҮШІН НЕ ҚАЖЕТ БОЛАТЫНДЫҒЫН, КӨПТЕГЕН ПӘНДЕР БОЙЫНША ҮЙЛЕСІМДІЛІК ӘКЕЛЕТІН ЖӘНЕ ИНТЕГРАЦИЯЛАНҒАН

ӨРКЕНИЕТ РЕТІНДЕ ОНЫ ДА АТАЙДЫ **АДАМЗАТ ҚОҒАМДАРЫ ДАМУЫНЫҢ ЕҢ ОЗЫҚ САТЫСЫ**, БҰҒАН ДЕЙІН ЖАБАЙЫ ЖӘНЕ ВАРВАРЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТЕР АЛДЫН АЛА ӨМІР СҮРЕДІ.

ДӘЛ СОЛ СИЯҚТЫ ӨРКЕНИЕТ СӨЗІ БҮКІЛ ТАРИХТА БОЛҒАН ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ӘДЕТ-ҒҰРЫПТАРЫ, ДӘСТҮРЛЕРІ, КӨРКЕМДІК КӨРІНІСТЕРІ, БІЛІМІ, ТІЛІ, МЕКЕМЕЛЕРІ ЖӘНЕ Т.Б ЕРЕКШЕЛІК БЕЛГІЛЕРІНІҢ ЖИЫНТЫҒЫМЕН СИПАТТАЛАТЫН МӘДЕНИЕТТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ ҚОЛДАНЫЛА АЛАДЫ. МАЙЯ ӨРКЕНИЕТІ СИЯҚТЫ, АЦТЕКТЕР, ГРЕК, РИМ ЖӘНЕ БАСҚАЛАР.

ТНЕ **ӘЛЕМДІК ТАРИХ** ТІРКЕУЛЕР, ТАЯУ ШЫҒЫСТА, ДӘЛІРЕК АЙТСАҚ **ЕГИПЕТ ЖӘНЕ МЕСОПОТАМИЯ**, АЛҒАШҚЫ АДАМЗАТ ӨРКЕНИЕТТЕРІ. БҰЛ АЛҒАШҚЫ ӨРКЕНИЕТТЕРДІ АУЫЛШАРУАШЫЛЫҒЫ, САУДА, ЖАЗУ, СОНДАЙ-АҚ ОЛАРДЫҢ ДҰРЫС ЖҰМЫС ІСТЕУІ ҮШІН ЗАҢДАР МЕН ЕРЕЖЕЛЕРМЕН ӘКІМШІЛІК ЖОЛМЕН ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН АЛҒАШҚЫ АДАМЗАТ ҚОҒАМДАРЫ АШТЫ. ОЛАР, БАСҚАЛАРМЕН ҚАТАР, БОЛМЫСЫМЕН СИПАТТАЛДЫ **ӨЗЕН ӨРКЕНИЕТТЕРІ**, ЯҒНИ ҮЛКЕН ӨЗЕНДЕР БАССЕЙНДЕРІНІҢ АЙНАЛАСЫНДА ПАЙДА БОЛАДЫ: МЫСЫРЛЫҚТАР ҮШІН НІЛ, АЛ МЕСОПОТАМИЯЛЫҚТАР ҮШІН ТИГР МЕН ЕВФРАТ.

